

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K.

Dato: 9. juli 2007
Kontor: Lovafdelingen
Sagsnr.: 2007-792-0384
Dok.: LOJ40970

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 352 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 4. juni 2007.

Bendt Bendtsen,
fg. justitsminister

/
Lars Hjortnæs

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 352 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 30/5-07 fra Balance i frihed vedrørende forhold for indsatte, jf. REU alm. del - bilag 540.”

Svar:

1. For så vidt angår Balance i Friheds forslag om bisiddere for de pårørende i en anholdelsessituation henvises til Justitsministeriets besvarelse af 23. november 2006 af spørgsmål nr. 42 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del bilag 861). Heraf fremgår, at Justitsministeriet ikke finder, at der inden for Justitsministeriets område er behov for at tage initiativer med henblik på en regulering af pårørendes retsstilling i forbindelse med anholdelse og andre efterforskningskridt.

Justitsministeriet oplyste i den forbindelse, at det fremgår af forvaltningslovens § 8, at den, der er part i en sag, på ethvert tidspunkt som udgangspunkt kan lade sig repræsentere eller bistå af andre.

Det antages, at bestemmelsen er udtryk for et generelt princip, hvorefter den, der kommer i forbindelse med den offentlige forvaltning, i almindelighed kan vælge at lade sig repræsentere eller bistå af andre, medmindre væsentlige modhensyn taler for at begrænse denne ret.

En pårørende til en kriminel har således som udgangspunkt ret til at lade sig repræsentere eller bistå af andre, når den pågældende er i kontakt med offentlige myndigheder, herunder politiet.

2. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i anledning af spørgsmålet oplyst følgende:

”Foreningen Balance i frihed har i brevet til Retsudvalget fremsat forskellige ønsker til forbedringer for de indsatte og en række generelle kommentarer til flere forskellige områder inden for kriminalforsorgens virke. Der er i den forbindelse også påstande om nogle episoder, som ikke er nærmere konkretiserede og identificerede, hvorfor disse ikke er kommenteret i det følgende.

I.

Med hensyn til ønskerne til forbedringer for de pårørende bemærkes følgende:

a.

Foreningen udtrykker i sin skrivelse til Retsudvalget ønske om, at der udarbejdes informations- og oplysningsmateriale om det at være barn af en indsat, sådan at det kan være et værktøj til bl.a. skoler, SFO' er og forældre.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd udarbejdet en folder, der henvender sig til den ikke-fængslede forælder. Folderen indeholder oplysninger om, hvor den voksne kan henvende sig for oplysninger, råd og vejledning. Folderen indeholder desuden råd til den voksne om, hvordan hun eller han kan forholde sig til barnets spørgsmål om fængslingen, samt oplysninger om hvor barnet kan henvende sig for hjælp, råd og vejledning. Folderen er sendt ud til fængsler og arresthuse i december 2005. Institutionerne er vejledt om at opstille folderen i institutionens ventelokale for besøgende eller alternativt i besøgslokalet. Folderen er endvidere udsendt til politiet med henblik på udlevering ved anholdelser mv. samt til Landsforeningen for beskikkede forsvarere og SSP-konsulenter.

Desuden er der på Kriminalforsorgens hjemmeside www.kriminalforsorgen.dk information til pårørende, herunder særligt til børn af indsatte.

b.

Foreningen ønsker at blive taget med på råd i Direktoratet for Kriminalforsorgen og i direktoratets beslutningsprocesser vedrørende indsatte og de pårørendes vilkår og være repræsenteret i direktoratet som brugerrepræsentant.

Direktoratet er bekendt med, at der findes flere foreninger, der repræsenterer indsatte og/eller deres pårørende, ligesom andre foreninger, eksempelvis Dansk Røde Kors, har iværksat initiativer til at hjælpe pårørende. Direktoratet finder, at det vil være problematisk, hvis én forening gives "fjorrang" frem for andre foreninger. Direktoratet finder endvidere ikke, at private interesseorganisationer skal være repræsenteret i direktoratet, hvor der arbejdes med meget fortroligt materiale. Det gælder, selvom foreningens repræsentant ville være underlagt tavshedspligt.

c.

Foreningen ønsker, at der oprettes væresteder, hvor de pårørende kan mødes, og hvor de kan henvende sig, når hverdagen bliver for rå. Værestederne skal placeres rundt om i landet. Desuden ønsker foreningen at oprette en hotline/kriselinje for pårørende, børn og tidligere indsatte, sådan at der er et netværk af nuværende og tidligere pårørende og tidligere indsatte.

Etablering af netværksgrupper og væresteder for pårørende til indsatte er en opgave, der som udgangspunkt ligger uden for Kriminalforsorgens område. Derimod er det helt centralt for Kriminalforsorgen at sikre, at indsatte opretholder god kontakt til pårørende og det almindelige samfundsliv i øvrigt. De pårørende kan således besøge den indsatte i fængslet, og den indsatte kan komme på udgang til de pårørende.

For så vidt angår besøg, er der i det nye fængsel i Østjylland etableret besøgslejligheder, hvor besøg kan afvikles over flere dage i mere hjemlige omgivelser med køkken, opholdsrum og soveværelse. Der vil ligeledes i det kommende lukkede fængsel på Falster blive etableret mulighed for længerevarende besøg i fængslet. I Statsfængslet i Ringe er der indrettet et familiebesøgsrum, hvor indsattes familie kan overnatte sammen med den indsatte.

I nogle åbne fængsler har de besøgende mulighed for at færdes på hele fængslets område, således at det er muligt f.eks. at tage børn med ud på legepladsen eller at lave mad i køkkenet sammen med sine pårørende.

For at sikre et vist niveau for besøgsfaciliteterne, som direktoratet i de senere år har haft meget stor fokus på, fastsatte Direktoratet for Kriminalforsorgen i 2004 en række minimumskrav for besøgslokalernes indretning, herunder blandt andet, at disse skal fremstå lyse og venlige, med udsmykning og hyggelig belysning og med et passende udvalg af legetøj til besøgende børn.

I 2005 blev et nyetableret familiehus på Pensionen Engelsborg taget i brug. Her kan indsatte have børn med under afsoningen, som foregår i familielejligheder med eget badeværelse og fælles køkkenfaciliteter. Formålet er at tage bedre hånd om belastede og udsatte familier, hvor en eller begge forældre skal afsone.

Direktoratet for Kriminalforsorgen igangsatte i 1999 en forsøgsordning med en anonym telefonrådgivning, som fortsættes indtil videre. Ordningen evalueres løbende, og de seneste tal viser, at der er en stigning i antallet af henvendelser til pårørendelinjen – fra cirka 50 om måneden i 2003 til cirka 100 om måneden i 2006. I forbindelse med opringninger til pårørendelinjen kan der - afhængigt af henvendelsens karakter - henvises til pårørendeforeninger, som kan give mulighed for, at pårørende til indsatte kan etablere netværksgrupper. Desuden kan der henvises til Dansk Røde Kors, som også har iværksat initiativer til at hjælpe pårørende.

d.

Foreningen ønsker, at der er tilbud om psykologhjælp til tidligere indsatte samt deres familier.

Kriminalforsorgen har ikke noget tilbud om psykologhjælp til tidligere indsatte eller deres pårørende. Tidligere indsatte og deres familier må derfor på lige fod med andre borgere søge for eksempel kommunen om tilskud til psykologhjælp, medmindre der er tale om en prøveløsladt, der har vilkår om psykologbehandling.

II.

Med hensyn til de punkter vedrørende forholdene for de indsatte, som Balance i frihed kommer ind på i sin henvendelse, kan Direktoratet for Kriminalforsorgen oplyse følgende:

Aflysning af fritidsaktiviteter mv.:

Foreningen udtrykker i sin henvendelse til Retsudvalget, at mange indsatte ofte oplever aflysninger af aktiviteter, selvom Direktoratet for Kriminalforsorgen har erkendt, at aktiviteterne hjælper indsatte til at holde hovedet oven vande og skaber et godt afsoningsmiljø til fordel for alle, der har deres gang bag murene.

På baggrund af foreningens skrivelse har Direktoratet for Kriminalforsorgen foretaget en høring i alle fængslerne om problemstillingen og omfanget heraf samt en eventuel begrundelse for aflysninger.

Indledningsvis skal det nævnes, at det af straffuldbyrdelseslovens § 38, stk. 1, fremgår, at en indsat har ret og pligt til at være beskæftiget ved deltagelse i arbejde, uddannelse eller anden godkendt aktivitet. Af samme lovs § 43, stk. 2, fremgår det, at institutionen skal tilbyde de indsatte

aktiviteter i fritiden. Der er således i straffuldbyrdelsesloven en klar forpligtigelse for kriminalforsorgens institutioner til at sørge for, at de indsatte aktiveres i såvel normal arbejdstid som i fritiden.

Af høringssvarene fremgår det, at institutionerne tager denne forpligtigelse meget alvorligt. Det fremgår således for de enkelte fængsler, at beskæftigelse på værksteder generelt kun aflyses 1–2 gange om året på grund af personalekurser og/eller møder. Beskæftigelse ved undervisning i fængselsskolerne aflyses 1-2 gange om måneden på grund af akut opstået sygdom. Der er alene tale om aflysning af enkeltstående timer. Undervisningen aflyses 1-2 dage om året på grund af personalekurser og/eller møder.

For så vidt angår aflysning af planlagte fritidsaktiviteter sker dette 2-3 gange om måneden i de lukkede fængsler, mens der kun aflyses planlagte aktiviteter 1-2 gange om måneden i åbne fængsler. Aflysningerne skyldes enten akut opstået sygdom hos personalet, manglende personaleressourcer eller manglende tilslutning af indsatte til aktiviteten.

Det er direktoratets opfattelse, at fængslerne generelt forsøger at undgå aflysning af beskæftigelse og planlagte fritidsaktiviteter, men det er også direktoratets opfattelse, at det aldrig helt kan undgås. Omfanget af aflysninger, som beskrevet ovenfor, finder direktoratet ikke anledning til at kritisere.

Beskæftigelse og aflønning:

Balance i frihed anfører, at de indsatte tjener omkring 7 kr. i timen, uanset hvor meget de laver, og at man tidligere havde en fordelagtig akkordordning, som belønnede de indsatte, der gør en ekstra indsats.

Hertil kan det oplyses, at de indsatte modtager beskæftigelsesvederlag, der består af et grundbeløb på kr. 8,14 pr. time. Dertil kommer et stabilitetstillæg samt et kompetencetillæg på hvert kr. 2,49 pr. time. Stabilitetstillægget ydes efter 4 ugers beskæftigelse, og kompetencetillægget kan ydes efter yderligere 8 ugers beskæftigelse. Beskæftiges den indsatte udenfor normal arbejdstid og på helligdage, ydes der særlige tillæg herfor.

Indsatte, der beskæftiges med montagearbejde, kan aflønnes med akkord. Akkordfastsættelsen skal sikre, at den samlede udbetaling af beskæftigel-

sesvederlag maksimalt må udgøre grundbeløbet pr. time + 50%. Indsatte, der aflønnes ved akkord, kan ikke oppebære stabilitets- og kompetencetillæg.

Indkøb og selvforplejning:

Balance i frihed anfører bl.a., at fængselsbutikkens priser er for høje.

Hertil bemærkes, at som et element i normaliseringen af dagligdagen i fængslerne er de indsatte selvforplejende, hvilket betyder, at den enkelte indsatte selv indkøber og tilbereder alle måltider. Til at dække udgifterne til selvforplejning ydes den indsatte kostpenge på kr. 53,17 kr. pr. døgn samt et selvforvaltningsbeløb på kr. 5,86 pr. døgn. Derudover ydes den indsatte tilskud til vask og frisør.

Kriminalforsorgen er forpligtiget til at sikre, at den indsatte kan foretage de nødvendige indkøb til selvforplejningen. Dette sker enten ved, at driften af fængselsbutikken varetages af en privat købmand eller af fængslet selv. Varetages driften af en privat købmand, skal denne sikre, at de indsatte kan indkøbe varerne til samme pris som i hans butik uden for fængslet. En eventuel lejeindtægt tilfalder de indsattes velfærdskonto.

I Københavns Fængsler og i Statsfængslet i Jyderup, hvor ansatte varetager driften af butikken, skyldes dette primært enten sikkerhedshensyn, eller at det ikke har været muligt at få en privat købmand til at varetage driften. Et eventuelt driftsoverskud i sådanne butikker tilfalder de indsattes velfærdskonto.

Alle fængsler har lokale butiksudvalg, hvor de indsatte er repræsenteret. Butiksudvalget foretager sammenligninger mellem priserne i fængslet og priserne i tilsvarende butikker uden for og afhjælper eventuelle uoverensstemmelser mellem købmand og kunder. Uanset om driften varetages af en privat købmand eller af fængslet selv, er det muligt for de indsatte at bestille varer, der ikke normalt indgår i varesortimentet. Butikkerne har åbent 2-3 gange ugentligt – typisk i perioden fra kl. 14.00 – 18.00.

Det er direktoratets opfattelse, at ordningen med fængselsbutikker fungerer hensigtsmæssigt.

Telefonordning:

Balance i frihed finder, at telefonordningerne er for dyre for de indsatte.

I den forbindelse kan det oplyses, at der i de senere år har været en del kritik af de nuværende telefonordninger fra såvel de indsatte som fra fængselspersonalet. På baggrund heraf nedsatte Direktoratet for Kriminalforsorgen i 2006 en arbejdsgruppe, der skulle se på telefonordningen i de lukkede fængsler og i den forbindelse vurdere mulighederne for billigere telefonordninger generelt i institutionerne.

Arbejdsgruppen afgav sin indstilling i december 2006. I indstillingen foreslås det, at der etableres en telefonordning i de lukkede fængsler, som er baseret på IP-telefoni. Indførelsen af en telefonordning, der er baseret på IP-telefoni, vil betyde, at opkalds- og minutpriserne bliver stærkt reduceret sammenlignet med den nuværende ordning.

På baggrund af indstillingen er det herefter besluttet, at der i 2007 etableres en sådan ny telefonordning for de lukkede fængsler.

Urinprøver:

Balance i frihed har indvendinger imod den indførte ordning med rutinemæssige urinprøver, dels i forhold til proceduren vedrørende indsatte, som ikke er i stand til at afgive urinprøve på det tidspunkt, hvor det forlanges, dels i forhold til proceduren for inddragelse af udgang.

Hertil kan det oplyses, at en indsat i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 60 a kan pålægges at afgive en urinprøve. Hvis den indsatte er indforstået med at afgive urinprøve, men ikke umiddelbart er i stand til det, kan den pågældende udelukkes fra fællesskab i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 1, nr. 2, 1. led. Udelukkelsen skal bringes til ophør, når den indsatte har afgivet urinprøve og senest tre timer efter, at udelukkelsen er iværksat, jf. § 3 i bekendtgørelse om udelukkelse fra fællesskab (bekendtgørelse nr. 673 af 9. juli 2003 om udelukkelse fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse). Er urinprøven ikke afgivet inden for den første time, bør den indsatte tilbydes at drikke ¼ liter vand og eventuelt yderligere ¼ liter vand efter en halv times forløb. Er urinprøve herefter ikke afgivet inden for de i alt tre timer, udelukkelsen fra fællesskab kan vare, skal udelukkelsen bringes til ophør, og sagen må da behandles efter reglerne om nægtelse af at afgive

urinprøve, jf. vejledning om udelukkelse fra fællesskab (vejledning nr. 84 af 9. juli 2003 om udelukkelse af indsatte fra fællesskab, herunder anbringelse i observationscelle m.v., i fængsler og arresthuse).

Hvis en urinprøve er positiv, og den indsatte nægter at have indtaget euforiserende stoffer, sendes prøven til kontrol på laboratoriet på Vestre Hospital på Københavns Fængsler – en såkaldt konfirmativ test. På baggrund af den positive urinprøve vil det blive vurderet, om der foreligger en sådan misbrugsfare, at udgang bør nægtes. Hvis bevisvurderingen fører til, at det må lægges til grund, at den indsatte har indtaget euforiserende stoffer, vil dette typisk medføre en formodning for, at den indsatte vil indtage euforiserende stoffer under udgang og dermed misbruge udgangen. Hvis det besluttes, at udgang bør inddrages, kan dette ske, inden den konfirmative test foreligger. Hvis den indsatte står til at afvikle en § 31-udgang (udgang til særlige formål), må formålet med udgangen indgå i vurderingen. Hvis den konfirmative test efterfølgende viser sig at være negativ, skal der tages stilling til, om den indsatte skal have tillagt en ekstra udgang på et senere tidspunkt. Dette fremgår af punkt 10 i undersøgelsesvejledningen (vejledning nr. 68 af 19. juli 2004 om undersøgelse af indsattes person og opholdsrum i kriminalforsorgens institutioner).

Besøg:

I brevet fra Balance i frihed er der nævnt en række problemstillinger vedrørende forholdene i institutionerne i forbindelse med besøg, herunder udstrækningen af besøgstid og forholdene for børn under besøgets afvikling.

For så vidt angår besøgstid fremgår det af straffuldbyrdelseslovens § 51, stk. 1, at ”En indsat har ret til mindst et ugentligt besøg af mindst én times varighed og så vidt muligt af to timers varighed. Der kan i den enkelte institution gives tilladelse til besøg i videre omfang end nævnt i 1. pkt.” Af varetægtsbekendtgørelsens § 40, stk. 1, fremgår det, at ”Besøgstiden må ikke være kortere end en halv time. Længerevarende besøg skal tillades i det omfang, forholdene tillader det.”

Det er, som det også følger af de citerede regler, korrekt, at der kan være forskel på besøgstidens længde i institutionerne imellem, hvilket bl.a. skyldes forskelle i antallet af besøgsrum samt antallet af besøgende.

For så vidt angår besøgsforholdene for børn af fængslede har Direktoratet for Kriminalforsorgen som nævnt ovenfor i de senere år haft stor fokus på, at besøgsfaciliteter i fængsler og arresthuse mv. skal indrettes, så de opfylder de behov, som indsatte børn har.

I en række fængsler er der i de senere år indrettet særlige legeområder (både udendørs og indendørs) til besøgende børn. Dette gælder bl.a. statsfængslerne i Ringe, Nyborg og Horserød. Også i statsfængslerne i Jyderup og Sdr. Omme og i Institutionen for Frihedsberøvede Asylansøgere i Sandholmlejrten har man indrettet særlige børnevenlige besøgsfaciliteter. Endvidere har man løbende fokus på børnenes behov ved indretning af besøgslokaliteter i forbindelse med nybyggeri eller større ombygninger/istandsættelser i fængsler, arresthuse mv.

Som nævnt ovenfor blev et nyetableret familiehus på Pensionen Engelsborg taget i brug i efteråret 2005. I det nyligt indviede Statsfængslet Østjylland er der endvidere i tilknytning til besøgsafdelingen etableret to besøgslejligheder på hver ca. 40 m². Lejlighederne er beregnet til, at indsatte kan have besøg af familien i weekenden.”